

شناخت و تبیین رابطه بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان

عباس امینی^۱ و ثمینه بهادری جهرمی^{۲*}

۱ گروه علوم اجتماعی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

۲ گروه علوم اجتماعی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

* (نویسنده مسؤل)

چکیده

سیاست را می توان پیچیده ترین پدیده انسانی و طبیعی قلمداد نمود. اگر سعادت آدمی به شرط های لازم فراوانی نیاز داشته باشد. شرط کافی آن سیاست و حکومتی عاقلانه و عادلانه است. بدین دلیل شناخت سیاست و معماری آن، از اولویت های بسیار مهم معرفت بشری به شمار می رود. طی هزاره ها و سده های گذشته، بسیاری از پژوهشگران، تحقیق و تجویر سیاست را وجهه همت خود ساخته، نتایج متنوعی را حاصل نموده اند. تحقیق پیش رو با شناخت و تبیین رابطه بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان انجام پذیرفت. روش تحقیق در این پژوهش، پیمایش و ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه است. از روایی صوری و سازه برای ارزیابی سؤالات و ضریب آلفای کرونباخ (۰/۷۳) برای پایایی آن ها و از روش های آماری ضریب پیرسون و آزمون تی و تکنیک رگرسیون برای سنجش فرضیه تحقیق استفاده شد. یافته های پژوهش نشان داد بر اساس ضریب همبستگی بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان برابر با ۰/۱۷- است که این رابطه معنی دار نیست. همچنین میانگن بین جنسیت و نگرش سیاسی دانشجویان به ترتیب برابر ۳۲/۰۵ و ۳۲/۰۳ است که تفاوت معناداری در میزان مشارکت دو گروه نمی باشد و فرضیه مذکور تایید نمی گردد.

واژه های کلیدی: اعتماد اجتماعی، مشارکت سیاسی، دانشجویان، ضریب پیرسون، آزمون تی.

۱ - مقدمه

از منظر دینی، مشارکت سیاسی فعال و حساسیت نسبت به سرنوشت خود و جامعه، نه تنها یک حق، بلکه یک تکلیف حتمی و ضروری و ارزشی مطلوب برای دانشجویان و عموم جامعه است. امروزه مشارکت سیاسی به عنوان مهمترین شاخص توسعه سیاسی ملت‌ها به امری گریزناپذیر تبدیل شده است. این امر در کشورهای جهان سوم که گذار از سنت به مدرنیته را تجربه می‌کنند به شکلی حساس‌تر خود را نشان می‌دهد. دولت‌ها نیز ناچارند برای کسب مشروعیت به مشارکت سیاسی تن در دهند. از طرف دیگر میزان بالای مشارکت سیاسی مردم در زمینه تصمیمات و خط‌مشی‌های سیاسی بر فرهنگ توسعه یافته و توسعه یافتگی فرهنگ سیاسی آن جامعه دلالت دارد. مشارکت سیاسی یکی از مهمترین و اساسی‌ترین مطالبات دانشجویی کشور است؛ و مقام معظم رهبری همواره بر ضرورت فعالیت سیاسی دانشجویان و شرکت فعال و مثبت آنان در مباحث سیاسی تأکید دارند. بر این اساس «تبیین دقیق سیاسی بودن دانشجوی، ضرورت و ویژگی‌ها و حدود آن در نظام اسلامی»، موضوع اصلی تحقیق پیش رو می‌باشد. که در این زمینه تلاش می‌شود از مباحثی پیرامون چیستی مشارکت سیاسی و عوامل و سطوح مختلف آن، زندگی سیاسی دانشجویان و عوامل و زمینه‌های موثر بر آن، کارکردها و نقش دانشگاه و دانشجو، آموزه‌های اسلامی پیرامون ضرورت و چگونگی مشارکت سیاسی و... استفاده شود. از این رو بررسی نقش، جایگاه و کارکردهای دانشجویان در نظام سیاسی و ضرورت بهره‌مندی جامعه از توانمندی‌های دانشجویان در اداره امور می‌تواند یکی از شرایط اجتناب‌ناپذیر توسعه سیاسی و اجتماعی باشد. تبیین سیاسی بودن دانشجو دانشجوی سیاسی مطلوب در نظام اسلامی، به کسی اطلاق می‌شود که در دانشگاه به درجه بالایی از بینش و درک سیاسی رسیده و در قبال سرنوشت خود، جامعه و مسائل سیاسی حساسیت لازم را داشته باشد. سیاسی بودن دانشجو بدین معناست که یک دانشجوی متعهد تنها نباید در محور مسائل فردی و شخصی خود متمرکز باشد. و از رویدادهای جامعه و جهان غافل گردیده و نسبت به آن بی تفاوت باشد. بلکه باید با اصول و مبانی منطقی و معقول به تحلیل حوادث و رویدادهای جهانی و داخلی بپردازد و موضع مناسب و قاطع اتخاذ نموده و حساسیت لازم را دارا باشد. آن‌گونه که حضرت امام (ره)، همواره از دانشجویان و دانشگاهیان انتظار داشتند که همچون ناظری بصیر و آگاه، هوشمندانه و متعهدانه عملکردها و تصمیم‌گیری‌ها را مد نظر گیرند و با نقادی دلسوزانه خطا و لغزش احتمالی را گوشزد نمایند و همچون مشاوران و کارشناسانی امین، مساعدت خویش را از دست‌اندرکاران و مجریان امور دریغ نکنند. همچنین در رخدادهای و مراحل حساس و تعیین‌کننده‌ای همچون انتخابات، همراه با دیگر بازوان فکری جامعه، با ارائه ملاک‌ها و معیارهای صحیح، مردم را برای مشارکت و حضور مؤثر در سرنوشت خویش مدد رسانند و در جهت‌گیری‌ها و خلق بسترهای اجتماعی- فرهنگی تسهیل‌کننده راه تحکیم مقاومت ملی و انقلابی در برابر جهان‌خواران، امت اسلام را حامی و هادی باشند و به مدد قدرت فنی و دانش خویش در تشخیص و افشای ترفندهای دشمنان، لحظه‌ای درنگ به خود راه ندهند. حضرت آیه‌الله خامنه‌ای نیز تصریح می‌نمایند: «مسئولیت بزرگ دانشجویان بسیجی تحلیل درست، بررسی کارشناسانه و ریشه‌یابی مسائل اساسی کشور و جهان اسلام و حضور هوشیارانه، بانشاط و فعال در صحنه است.» مشارکت سیاسی مهمترین و اساسی‌ترین خواست دانشجوی سیاسی، مشارکت سیاسی است؛ مشارکت سیاسی^۱، در اصطلاح سیاسی، به معنای تلاش شهروندان، برای انتخاب رهبران خویش، شرکت مؤثر در فعالیت‌ها و امور اجتماعی و سیاسی و تأثیر گذاشتن بر صورت‌بندی و هدایت سیاست دولت، می‌باشد (سجادی، ۱۳۸۲).

مشارکت سیاسی در بین دانشجویان از جمله مسائلی است که توجه اساتید و بزرگان و دانشگاهیان را به خود جلب کرده است. سیاست بین دانشجویان نقش کمرنگ‌تری نسبت به سایر مسائل دارد، که برنامه ریزان درسی دانشگاه‌ها باید تجدید نظری در مورد آن داشته باشند، یعنی با بیشتر و پررنگ‌تر کردن نقش سیاست و جامعه‌شناسی سیاسی دانشجویان را بیشتر با این مسئله و موضوع مهم اجتماعی آشنا کنند. مشارکت سیاسی به عنوان فعالیت فردی و جمعی اعضای سطوح مختلف سیاسی و رده-بندی تمایلات و گرایش‌ها به منظور اداره امور سیاسی جامعه در بین دانشجویان به دلایل مختلف از جمله جوان بودن، تحرک، استقلال طلبی نو جویی آرمان‌گرایی اصلاح‌گرایی عدم محافظه‌کاری اقتصادی و نیز به علت علاقه و شناختی که نسبت به

1. Political Participation

مسایل جامعه پس از ورود به دانشگاه پیدا می‌کند از ویژگی‌های خاص خود برخوردار است. بحث پیرامون مشارکت سیاسی آحاد جامعه از جمله مباحثی است که از قدمت دیرینه‌ای برخوردار بوده و چگونگی مشارکت سیاسی شهروندان، یکی از اساسی‌ترین دغدغه‌های خاطر سیاست‌اندیشان را تشکیل می‌دهد اما با وجود این پیشینه‌ی دراز از مشارکت سیاسی به عنوان پدیده‌ای جدید که ارتباط تنگاتنگ با دولت‌های مدرن و ملاک سنجش مشروعیت آن‌هاست یاد می‌شود به لحاظ گستردگی دامنه مشارکت سیاسی از این واژه تعاریف مختلفی به عمل آورده‌اند که به لحاظ تفاوت در مصداق‌ها و حیطه عمل حاکی از عدم توافق برسریک تعریف جامع بود و بیانگر عدم اجماع دانسته و مشارکت سیاسی را در اعمال قانونی که شهروند عادی با هدف تاثیر بر هیات حاکمه و عملکرد ایشان انجام می‌دهد. تعریف می‌کند برخی دیگر مشارکت سیاسی را مترادف با «درگیری سیاسی» به کار برده‌اند و منظور از درگیری را هر نوع دخالت ظاهری در سیاست اعم از مشارکت سیاسی تا بی‌ثناوتی آگاهانه سیاسی، و در پایان مخالفت سیاسی دانسته‌اند (شکرخواه، ۱۳۸۰).

دانشگاه‌ها از بدو تأسیس از بعد اجتماعی و سیاسی جایگاه و ارزش ویژه‌ای دارند و همواره در طول تاریخ محل بروز و ظهور اندیشه‌های نو و طرح مطالبات جدیدند. دانشجویان نیز با خصایص ذاتی و معرفتی همچون جوانی، شادابی، تحرک، استقلال‌خواهی، آزادی‌طلبی، عدالت‌جویی و... همیشه سرآمدان جامعه قلمداد می‌شوند. اعضای این مجموعه از خاستگاه اجتماعی بسیار گسترده‌ای برخوردارند و از طبقات اجتماعی مختلف گرد هم آمده‌اند که تا حدی منعکس‌کننده خواسته‌های قشر اجتماعی متعلق به خودند و این امر آن‌ها را در زمره لایه‌های فعال و تأثیرگذار اجتماعی قرار داده است (فضیلت‌خواه، ۱۳۷۱).

اما چنانچه، به زعم اسملسر (۱۹۸۶)، زمینه‌های ساختاری وجود داشته باشد، فشار ساختاری افزایش یابد و در کنار گسترش باورهای تعمیم‌یافته عوامل شتاب‌دهنده و سایر شرایط نیز جمع شود مطالبات دانشجویان تبدیل به شبکه‌های غیررسمی و رفتارهای اعتراض گونه‌ای می‌شود که جنبش‌های دانشجویی را شکل خواهد داد (گیدنز، ۱۳۸۶).

مارکوزه (۱۹۹۶) معتقد است جنبش‌های دانشجویی در قبال وضع موجود پدید آمده‌اند و تغییر کیفیت زندگی آینده را نوید می‌دهند. جنبش‌های دانشجویی، که به عنوان یکی از جنبش‌های دوران معاصر شناخته می‌شود، می‌تواند و توانسته است نقش قابل توجهی در تحولات اجتماعی سیاسی ایفا نماید (رجبی، ۱۳۸۹).

اولسون^۴ معتقد است که نفع شخصی عقلانی فرد را وادار می‌کند که هزینه‌های مشارکت در گروه یا عمل جمعی را در مقابل منافع آن بسنجد. وی عقلانیت را عامل قوی برای مشارکت سیاسی می‌داند. داوونز و اولسون هر دو بر عقلانیت در مشارکت سیاسی تأکید دارند (راش، ۱۳۷۷).

سیف‌زاده (۱۳۷۳)، در یک پژوهش اسنادی به دنبال آن بوده است که اولاً چرا در کشورهای در حال توسعه مشارکت سیاسی یا اصلاً وجود ندارد و چنانچه وجود داشته باشد برای بخش عظیمی از جامعه به تکلیف مردم در حمایت از خواسته‌های دولت‌مردان محدود می‌شود و بخش معدودی از جامعه نیز به مشارکت سیاسی منفعل یا بیگانگی سیاسی روی می‌آورند؟ ثانیاً پژوهشگر به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال است که چرا عده‌ای حق تقاضای خود را از حکومت با توسل به انواع خشونت سیاسی مانند بلوا، شورش، ترور و کودتا بروز داده و این شیوه را جایگزین تکلیف حمایتی خود از حکومت می‌نمایند. ثالثاً چه شرایطی جهت تبدیل این نوع مشارکت خشونت‌آمیز به مشارکت تقاضامند غیر خشونت‌آمیز وجود دارد؟ وی الگوهای نظری مختلفی را که در مورد علل تداوم مشارکت منفعلانه ارائه شده‌اند، مورد مطالعه قرار داده است. ایشان با استفاده از مدل کارکردی ساختاری پارسونز به تبیین تحول مشارکت منفعلانه به مشارکت فعالانه سیاسی پرداخته است و کارکردهای چهارگانه اقتصادی، سیاسی، حقوقی و فرهنگی را جهت این تحول مشخص نموده است. محقق به تقدم کارکرد فرهنگی برای صورت دادن به این تحول معتقد بوده است. به نظر وی پیدایش فرهنگ تعاون به جای فرهنگ فرمانروایی، فرهنگ تولید به جای فرهنگ مصرف، و فرهنگ سعد-تدبیری و خطرپذیری به جای فرهنگ شوم-تقدیری و محافظه کاری، در موفقیت این الگو نقش اساسی دارد.

سید امامی و همکاران (۱۳۸۵)، در پژوهشی با عنوان «ارزش‌ها و نگرش‌ها و رفتار سیاسی جوانان» به ارزیابی علمی قضاوت‌های مختلف در زمینه ابعاد سیاسی زندگی جوانان پرداخته و رفتار سیاسی آنان را مورد توصیف، تحلیل و تبیین قرار داده‌اند. هدف‌های این پژوهش شامل: الف) بررسی اشکال مختلف مشارکت سیاسی جوانان و نحوه تحولات آن؛ ب) سنجش ارزش‌ها، نگرش‌ها و دیدگاه‌های جوانان در خصوص مهمترین مقولات سیاسی کشور، ج) ارائه گونه‌شناسی رفتار سیاسی جوانان، بوده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در تمامی خرده مقیاس‌های مورد استفاده برای سنجش ارزش‌های سیاسی جوانان، پاسخگویان وضعیت مناسبی از اعتقاد به ارزش‌های سیاسی اصلی را از خود به نمایش گذاشته‌اند که با افزایش سطح تحصیلات پاسخگویان و والدین آنان از اعتقاد به ارزش‌های سیاسی کاسته می‌شود و نگرش آنان به سیاست داخلی و خارجی به سمت منفی شدن سوق می‌یابد. هر چند میزان اعتماد سیاسی جوانان در مجموع بالاست، اما نتایج پژوهش حاکی از اعتماد ضعیف پاسخگویان به برخی نهادهاست. در مجموع نگرش به دولت در سال مورد نظر مثبت‌تر از نگرش به قوای دیگر بوده است. احزاب و جریان‌های سیاسی علاوه بر کسب نمره پایین در خرده مقیاس اعتماد سیاسی در خرده مقیاس نگرشی نیز نمره پایین کسب کرده‌اند. با وجود درصد بالای اعلام شده در مورد عضویت در برخی نهادها، درصد مشارکت واقعی در فعالیت‌ها و یا انجام کار داوطلبانه برای این نهادها توسط جوانان عضو پایین است. این امر نشانه صوری بودن عضویت در بسیاری از موارد و نیز مشارکت منفعلانه در موارد دیگر است. مهمترین موانع مشارکت سیاسی که از سوی جوانان اعلام شده عبارت است از: ترجیحات فردی، دسترسی نداشتن به راه‌های مشارکت سیاسی، آگاهی نداشتن از نحوه مشارکت. بررسی مشارکت سیاسی جوانان نشان می‌دهد در مشارکت انتخاباتی، اولاً با افزایش درجه اهمیت انتخابات میزان مشارکت بیشتر می‌شود. ثانیاً متوسط مشارکت برابر ۶۰٪ است. ثالثاً در مشارکت حزبی، گرایش‌های حزبی جوانان پایین بوده به طوری که بیش از ۷۰٪ پاسخگویان هیچ‌گاه برای ستاد انتخاباتی یک نامزد انتخاباتی فعالیت نکرده‌اند و یا تلاشی برای قانع ساختن دیگران جهت رأی دادن به کاندیدای یک جناح یا یک حزب خاص نداشته‌اند. در مورد سایر اشکال مشارکت سیاسی ۸۳٪ پاسخگویان هیچ‌گاه در یک سخنرانی سیاسی شرکت نداشته و ۸۷٪ اظهار داشته که اقدام به برگزاری گردهم‌آیی سیاسی نکرده‌اند. بالاترین میزان مشارکت سیاسی در تظاهرات رسمی صورت گرفته است.

فرضیه‌های تحقیق

۱. به نظر می‌رسد بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان رابطه برقرار است.
۲. به نظر می‌رسد بین جنسیت و نگرش سیاسی دانشجویان رابطه برقرار است.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش تکنیک پیمایشی^۲ است که یکی از شایع‌ترین روش‌ها برای سنجش متغیرها می‌باشد. از آنجا که در تحقیق حاضر عوامل موثر بر فرد را بررسی می‌کنیم، واحد تحلیل در این تحقیق فرد می‌باشد. در این تحقیق نیز به دلیل سهولت اجرا به منظور گردآوری داده‌ها از تکنیک پرسش‌نامه استفاده می‌شود. سوالات پرسشنامه تحقیق حاضر از طیف لیکرت تشکیل شده است و حاوی گویه‌های در مورد ویژگی‌های جمعیت شناختی، عوامل موثر بر میزان نگرش سیاسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس می‌باشد. برای سنجش میزان مشارکت سیاسی (نگرش و فعالیت سیاسی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در شهر بندرعباس، دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی در شهر بندرعباس به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد که تعداد دانشجویان (۱۸۵۰۰ نفر) می‌باشد که با توجه به محاسبه حجم نمونه بر طبق فرمول کوکران تعداد حجم نمونه (۳۷۷ نفر) می‌باشد. در این تحقیق ۳۷۷ پرسشنامه تکمیل شد که ۳۷۷ پرسشنامه وارد تحلیل شدند و در نهایت ۳۷۷ پرسشنامه وارد تحلیل شد. برآورد قابلیت اعتبار و اعتماد (روایی و پایایی) شاخص‌ها قبل از انجام مرحله نهایی، تحقیق از ضروریات پژوهش علمی است. سنجه ای معتبر است که آن چیزی را که قرار است اندازه بگیرد، اندازه گیری کند. یک ابزار اندازه گیری زمانی قابل اعتماد (پایایی) است که با تکرار آن در مواقع دیگر، همان نتایج به دست آید. اگر افراد در

موقعیت‌های مکرر به یک سوال به‌گونه‌ای مشابه پاسخ دهند این سوال قابل اعتماد است. در این پژوهش برای سنجش اعتبار ابزار اندازه‌گیری، از اعتبار صوری استفاده کرده‌ایم. منظور از اعتبار صوری، شناسایی اعتبار شاخص‌ها یا معرف‌های پژوهش از طریق مراجعه به داوران است. بدین منظور پرسش‌نامه جهت ارزیابی در اختیار اساتید راهنما و مشاور قرار گرفت تا روایی و عبارات مندرج در پرسشنامه بررسی و تایید گردد. همچنین برای سنجش پایایی مقیاس اندازه‌گیری از آزمون مقدماتی استفاده کرده‌ایم در این روش پرسشنامه ۶۸ گویه‌ای در یک نمونه مشابه از جامعه آماری تحقیق حاضر به تعداد ۳۵ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس، به طور تصادفی توزیع شد. پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها داده‌ها جهت تعیین میزان ضریب آلفای کرونباخ از طریق نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت. در این تحقیق پس از گردآوری اطلاعات و وارد نمودن داده‌ها در رایانه، کار تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم افزار SPSS صورت گرفت. در مرحله آزمون مقدماتی پس از توزیع و جمع آوری داده‌های ۳۵ پرسشنامه در بین ۳۵ نفر از جامعه آماری که به طور تصادفی انتخاب شدند، داده‌ها به رایانه داده شد و ضریب آلفای کرونباخ آن محاسبه شد. متغیر وابسته نگرش سیاسی مورد سنجش قرار گرفت که نتایج حاصله در جداول زیر آمده است. که در بعد متغیر نگرش سیاسی ضریب آلفای کرونباخ در ابتدا ۰/۶۸ بوده که با پیشنهاد سیستم به حذف گویه (بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی به منظور کسب منافع اقتصادی صورت می‌گیرد) میزان ضریب آلفای کرونباخ به ۰/۷۳ ارتقا یافت. و همین طور میزان ضریب آلفای کرونباخ در بعد عمل سیاسی ۰/۷۵ محاسبه شد و آلفای ترکیبی هر دو بعد (آلفای نگرش سیاسی) ۰/۷۴ محاسبه گردید.

یافته‌های تحقیق

در این بخش با ارائه جداول توصیفی و استفاده از تکنیک‌های آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین و...) بر اساس پاسخ دانشجویان به گویه‌های مندرج در پرسش‌نامه، اطلاعات مفید و جامعی در مورد شاخص‌های جمعیتی، فرهنگی و اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان نمونه مورد مطالعه ارائه خواهد شد. تعداد کل پاسخگویان برابر ۳۷۷ نفر است.

جدول ۱: توزیع فراوانی وضعیت جنس پاسخگویان

جنس	فراوانی	درصد
مرد	۲۵۰	۶۶/۳
زن	۱۲۷	۳۳/۷
جمع	۳۷۷	۱۰۰/۰

با توجه به جدول ۱، همان‌گونه که در جدول توزیع فراوانی جنس دیده می‌شود ۶۶/۳ درصد پاسخگویان مرد و ۳۳/۷ درصد از پاسخگویان زن هستند. اغلب پاسخگویان مرد هستند.

جدول ۲: توزیع فراوانی وضعیت سن پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد
بین ۲۰ تا ۲۵ سال	۱۸۵	۴۹/۱
بین ۲۶ تا ۳۰ سال	۱۰۲	۲۷/۱
بین ۳۱ تا ۴۰ سال	۵۳	۱۴
بیشتر از ۴۱ سال	۳۷	۹/۸
جمع	۳۷۷	۱۰۰/۰
میانگین	۳۳/۵۲	

با توجه به جدول ۲، همانگونه که در جدول توزیع فراوانی سن دیده می شود ۴۹/۱ درصد پاسخگویان بین ۲۰ تا ۲۵ سال سن دارند و ۲۷/۱ درصد از پاسخگویان بین ۲۶ تا ۳۰ سال سن دارند و ۱۴ درصد از پاسخگویان بین ۳۱ تا ۴۰ سال سن دارند و ۹،۸ درصد از پاسخگویان بیشتر از ۴۱ سال سن دارند.

جدول ۳: توزیع فراوانی میزان درآمد خانواده

میزان درآمد (تومان)	فراوانی	درصد
بین ۱۰۰۰۰۰ تا ۳۰۰۰۰۰	۳۲	۸/۵
بین ۳۰۱۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰۰	۸۶	۲۲/۸
بین ۵۰۱۰۰۰ تا ۷۰۰۰۰۰	۱۱۴	۳۰/۲
بین ۷۰۱۰۰۰ تا ۹۰۰۰۰۰	۷۲	۱۹/۱
بالاتر از ۹۰۰ هزار تومان	۷۳	۱۹/۴
جمع	۳۷۷	۱۰۰/۰

با توجه به جدول ۳، میزان درآمد خانواده پاسخگویان بدین صورت است که ۸/۵ درصد تا ۳۰۰ هزار تومان، ۲۲/۸ درصد بین ۳۰۱ تا ۵۰۰ هزار تومان، ۳۰/۲ درصد بین ۵۰۱ تا ۷۰۰ هزار تومان، ۱۹/۱ درصد بین ۷۰۱ تا ۹۰۰ هزار تومان و ۱۹/۴ درصد هم بالاتر از ۹۰۰ هزار تومان درآمد دارند.

با توجه به جدول ۴، جدول متغیر اعتماد اجتماعی پاسخگویان بدین صورت است که ۸/۸ درصد کاملاً موافق، ۳۹/۸ درصد موافق، ۱۱/۱ درصد بدون نظر، ۳۵/۵ درصد مخالف و ۴/۸ درصد هم کاملاً مخالف می باشد.

جدول ۴: توزیع فراوانی متغیر اعتماد اجتماعی

متغیر اعتماد اجتماعی	فراوانی	درصد
کاملاً موافق	۳۳	۸/۸
موافق	۱۵۰	۳۹/۸
بدون نظر	۴۲	۱۱/۱
مخالف	۱۳۴	۳۵/۵
کاملاً مخالف	۱۸	۴/۸
جمع	۳۷۷	۱۰۰/۰

همچنین جدول ۵، فراوانی و درصد فراوانی متغیر نگرش سیاسی را نشان می دهد. همان گونه که در جدول توزیع فراوانی متغیر نگرش سیاسی دیده می شود ۵/۳ درصد کاملاً موافق، ۲۹/۴ درصد موافق ۱۷/۰ درصد بدون نظر، ۴۰/۱ درصد مخالف و ۸/۲ درصد هم کاملاً مخالف می باشد.

جدول ۵: توزیع فراوانی متغیر نگرش سیاسی

متغیر نگرش سیاسی	فراوانی	درصد
کاملاً موافق	۲۰	۵/۳
موافق	۱۱۱	۲۹/۴
بدون نظر	۶۴	۱۷/۰
مخالف	۱۵۱	۴۰/۱

۸/۲	۳۱	کاملاً مخالف
۱۰۰/۰	۳۷۷	جمع

تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها (آزمون فرضیات)

فرضیه یک: به نظر می‌رسد بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان رابطه برقرار است.

جدول ۶: آزمون ضریب همبستگی بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان

متغیر	تعداد	ضریب همبستگی	سطح معناداری
اعتماد اجتماعی	۳۷۷	-۰/۰۱۷	۰/۷۳۷

جدول شماره ۶، آزمون ضریب همبستگی فرضیه تحقیق را نشان می‌دهد. بر اساس جدول مذکور ضریب همبستگی بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان برابر ۰/۰۱۷- که این رابطه معنی دار نیست و فرضیه مذکور تایید نمی‌گردد. فرضیه دو: به نظر می‌رسد بین جنسیت و نگرش سیاسی دانشجویان رابطه برقرار است.

جدول ۷: آزمون تی بین جنسیت و نگرش سیاسی دانشجویان

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار T	درجه آزادی	سطح معنی داری
جنسیت	۳۷۷	۳۲/۰۲۶۵	۳/۰۶۹۰۳	۰/۰۵۴	۳۴۳	۰/۹۵۷
		۳۲/۰۴۷۴	۳/۴۸۱۸۵			

جدول ۷، آزمون تی فرضیه دو را نشان می‌دهد بر اساس جدول مذکور میانگین بین جنسیت و نگرش سیاسی دانشجویان به ترتیب برابر ۳۲/۰۵ و ۳۲/۰۳ است که تفاوت معناداری در میزان مشارکت دو گروه نمی‌باشد و فرضیه مذکور تایید نمی‌گردد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

بررسی نظریه‌های عمده جامعه‌شناسی، ما را به این نکته رهنمون می‌سازد که مشارکت سیاسی به عنوان یک کنش انسانی، عملی هدفمند و ارادی است که ضمن تأثیر پذیرفتن از محیط اجتماعی زندگی فرد، شکل‌دهنده‌ی آن نیز هست و محیطها و جهان‌های اجتماعی متفاوت زمینه‌گیری کنش‌های متفاوتی را فراهم می‌سازند و مشارکت سیاسی شهروندان نیز از این قاعده مستثنی نیست. کما اینکه سیاست به عنوان رابطه حکومت و اطاعت میان کنشگران اجتماعی در عصر جدید نیازمند اخذ مشروعیت از جانب شهروندان است و در این حیطة، اقتدار ناشی از قواعد رسمی، عقلانی، غیرشخصی و قانونمند اهمیت می‌یابد و واضح است که مشروعیت اقتدار در یک بستر عقلانی و کنش‌های عقلانی معطوف به هدف و آزاد معنا می‌یابد و برای نیل به این منظور هر نظام سیاسی ناگزیر از آن است که راه‌های معقول و مقبول دستیابی به این هدف را به شکل فرصت‌ها و حقوق مساوی برای مشارکین مهیا سازد تا از شکاف و تعارض بین ساختارهای فرهنگی و اجتماعی (یا به عبارتی شکاف بین دولت - ملت) در جامعه جلوگیری نماید و این امر میسر نمی‌شود الا اینکه موانع ساختاری مشارکت سیاسی نهادینه شده و مطلوب، مرتفع گشته و نهادهای مدنی مستقل که انرژی‌های ظاهر شده افراد - در اینجا جوانان - در بستر آنها هدایت شده و مطابق با نقش جدید آنان به نحوی مطلوب، شفاف و قانونمند، تبادل اطلاعات - انرژی صورت پذیرد تا مشارکت سیاسی فعال، هم‌نوا و هدفمند آحاد جامعه و از جمله خیل عظیم جوانان را شاهد باشیم. تجربه ثابت کرده است که فعالیت‌های سیاسی پیرومنشانه صرف‌نظر از اهمیتی که دارند تضمین‌کننده بقای

مشروعیت سیاسی یک سیستم سیاسی نیستند بلکه آنچه به عنوان یک کردار سیاسی اهمیت دارد مشارکت سیاسی قانونمند، هدفمند و اثرگذار بر فرآیندهای تصمیم‌گیری درباره امور عمومی است. این نوشتار از تعریف مفهوم مشارکت آغاز می‌کند و با تأکید بر عناصر سه گانه آگاهی، آزادی و برابری در هرگونه مشارکتی، مشارکت سیاسی واقعی را ابزار خودشناسی از طریق ارتباط آزاد با دیگری و اثرگذاری بر روندهای سیاستگذاری و تصمیم‌گیری عمومی می‌داند و فعالیت‌های مشارکت‌جویانه دانشجویان را از فعالیت‌های پیرومنشانه و مریدگونه متمایز می‌سازد. آن‌گاه شیوه‌های مشارکت و رفتار سیاسی را در دستگاه‌های نظری جامعه‌شناسی بررسی نموده و از طریق تمیز واگرایی‌ها و همگرایی‌های موجود در این دیدگاه‌ها، سعی در تبیین مقوله مشارکت سیاسی می‌نماید و با تلقی جوان به عنوان یکی از منابع مهم انرژی نظام‌های اجتماعی و مرتبط ساختن وی با ساختارهای اجتماعی، موانع ساختاری مشارکت سیاسی جوانان را از مناظر سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بر می‌شمارد. بر اساس ضریب همبستگی بین اعتماد اجتماعی و نگرش سیاسی دانشجویان برابر ۰/۱۷- که این رابطه معنی‌دار نیست و فرضیه مذکور تایید نمی‌گردد. در پایان پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

۱. پیشنهاد می‌شود نهادهای قانونگذار گشایش‌های قانونی لازم را برای افزایش حضور زنان در در صحنه سیاست فراهم آورند.
۲. از آنجا که قانون به تنهایی برای تحقق شرایط یکسان رقابت و مشارکت سیاسی کفایت نمی‌کند پیشنهاد می‌شود کوشش‌های فرهنگی به منظور زدودن زنگار باورهای غلط از اذهان صورت گیرد و همین‌طور برنامه‌ریزی فرهنگی برای تغییر نگرش جامعه نسبت به توانمندی‌های زنان صورت گیرد. این حرکت نیاز به برنامه‌ریزی کلان و همکاری تمام ارگان‌های فرهنگی، آموزشی و تبلیغی دارد. نحوه برخورد و عملکرد رسانه‌های عمومی به عنوان اولین ابزار تحقق این هدف می‌تواند موثر واقع شود.

منابع

۱. راش، مایکل (۱۳۷۷). جامعه و سیاست: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه منوچهر صبوری تهران، انتشارات سمت.
۲. رجبی، داوود (۱۳۸۹). قاب جادو؛ آسیب‌های اینترنتی در غرب، تهران، مرکز پژوهش‌های صدا و سیما.
۳. سجادی، عبدالقیوم (۱۳۸۲). جهانی شدن و جهان اسلام، فرصت‌ها و تهدیدها، کنفرانس وحدت اسلامی، تهران: اردیبهشت.
۴. سیدامامی، کاووس؛ افتخاری، اصغر و عبدالله، عبدالمطلب (۱۳۸۵). ارزش‌ها و نگرش‌ها و رفتار سیاسی جوانان، گزارش طرح پژوهشی، سازمان ملی جوانان.
۵. سیف زاده، حسین (۱۳۷۳). مشارکت منفعلانه و علل تداوم آن، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، شماره ۳۱.
۶. شکرخواه، یونس (۱۳۸۰). از آغاز تا روزگار اینترنت، دروازه‌بانی در رسانه‌های خبری جهان، فصلنامه پژوهش و سنجش، سال هفتم، شماره ۱۸۳۲.
۷. فضیلت خواه، محسن (۱۳۷۱). بررسی موانع و مشکلات تحقیقات اجتماعی در ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران: دانشکده علوم انسانی.
۸. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشرنی.